

Oosteinde 63 te Voorburg

rapport 2912

Oosteinde 63 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg)

Een Bureauonderzoek

J.M. Blom

Colofon

ADC Rapport 2912

Oosteinde 63 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg)
Een Bureauonderzoek

Auteur: J.M. Blom

In opdracht van: Architectenburo J.J. van Vliet b.v.

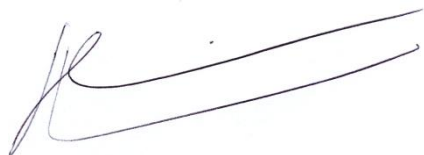
© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 18 april 2012

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief, 12 april 2012

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

J. Huizer

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het plangebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Conclusie	12
3 Aanbeveling	12
Literatuur	13
Geraadpleegd kaartmateriaal	13
Geraadpleegde websites	13
Lijst van afbeeldingen en tabellen	13
Bijlage 1 Boorgegevens milieuonderzoek	22

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Leidschendam-Voorburg
Plaats:	Voorburg
Toponiem:	Oosteinde 63
Kadastrale gegevens:	Leidschendam sectie E nr. 444
Kaartblad:	30G
Oppervlakte plangebied	ca. 1100 m ²
Coördinaten:	85.418/454.304 (N); 85.459/454.252 (O); 85.446/454.240 (Z); 85.405/454.294 (W)
Bevoegde overheid:	gemeente Leidschendam-Voorburg
Deskundige namens de bevoegde overheid:	mevr. L. Bruning
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	48982
ADC-projectcode:	4131115
Periode van uitvoering:	oktober 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-xugl-80

Samenvatting

In opdracht van Architecten J.J. van Vliet b.v. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oosteinde 63 in Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg). In het plangebied wil de opdrachtgever nieuwbouw realiseren. Voor deze activiteit moet de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen.

Op basis van het bureauonderzoek werden archeologische waarden uit perioden vanaf het Neolithicum in de top van de strandwal en mogelijk bovenliggende oude duinafzettingen. Uit de Nieuwe tijd worden op basis van oude kaarten specifiek bewoningssporen zoals funderingen, kuilen en beer- en waterputten verwacht. Als gevolg van verschillende fases van verstuiving kunnen verschillende archeologische niveaus aanwezig zijn. Tijdens het milieukundig booronderzoek zijn tot 250 cm -mv echter geen humeuze niveaus aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van (overstoven) bodems.

Ter plaatse van de bestaande bebouwing is de bodem verstoord bij de bouw van het huidige woonhuis en bijgebouwen. Het milieukundig bodemonderzoek heeft aangetoond dat tot 100 cm – mv (sub)recente bijmengsels als puin- en baksteenfragmenten aanwezig zijn, die gerelateerd kunnen worden aan de bebouwing die vanaf de 17^e of 18^e eeuw in het plangebied heeft bestaan. Een fragment beton dat in de bodem nabij de huidige bebouwing is aangetroffen toont aan, dat de bodem hier recentelijk is geroerd. Ook een asbestkuil nabij het woonhuis toont aan dat recente graafactiviteiten hebben plaatsgevonden. Op basis van deze gegevens wordt aangenomen dat de bodem ter plaatse van de huidige bebouwing is verstoord.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, indien het nieuwe woonhuis ter plaatse van het huidige wordt gesitueerd. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van Architecten J.J. van Vliet b.v. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oosteinde 63 in Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg). In het plangebied wil de opdrachtgever nieuwbouw realiseren. Voor deze activiteit moet de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen.

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft een vastgesteld archeologisch beleid.¹ Op grond van het gemeentelijk beleid valt het plangebied in de zone met een hoge verwachting voor de perioden Neolithicum t/m Nieuwe tijd (Hollandveen op zand en rivierklei). Voorafgaand aan bodemingrepen en/of plannen met een oppervlak groter dan 30 m² en dieper dan 30 cm beneden maaiveld dienen een archeologisch bureauonderzoek conform de KNA en enkele controleboringen naar de bodemgesteldheid van het plangebied te worden uitgevoerd.

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient in heel Nederland te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² De gemeente kan hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft – voor zover bekend - geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit bureauonderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 20 en 21 oktober 2011. Meegewerkt hebben: J.M. Blom (prospecteur) en J. Huizer (senior prospecteur).

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en/of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

¹ Onbekend 2008.

² SIKB 2010.

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt aan de Oosteinde 63 te Voorburg (gemeente Leidschendam-Voorburg) en heeft een oppervlakte van ca. 1100 m². De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van ca. 350 m rondom het plangebied.

In het plangebied is de bouw van een woonhuis gepland. Eerst zal de bestaande bebouwing, die een oppervlakte van 124 m² heeft, worden gesloopt. Op dezelfde plek is de nieuwe bebouwing gepland, die een oppervlakte heeft van 124 m². De nieuwe bebouwing zal worden onderkelderd. Het vloerniveau van deze kelder ligt op ca. 250 cm –mv.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel deels bebouwd met een woonhuis en enkele schuren, en deels in gebruik als tuin. De huidige woning dateert uit 1871, is gefundeerd op staal en niet onderkelderd. In de bovengrond zijn sterk tot licht verhoogde gehalten aan zware metalen aangetoond. De ondergrond is niet verontreinigd. Het grondwater is licht verontreinigd met molybdeen en naftaleen.

Dit is vermoedelijk afkomstig van een voormalige olietank op een aangrenzend perceel. Direct ten westen van het woonhuis is een asbestkuil gelegen.³

2.3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kaart van Rijnland uit 1615 (F. Balthasar)	geen bebouwing
Kaart van Delfland uit 1712 (Kruikius)	bebouwing
Kaart van Rijnland uit 1746 (M. Bolstra)	bebouwing
Kadastrale minuut uit 1811-32	bebouwing in het zuidelijke deel, noordelijk deel tuin
Bonnekaart uit 1876 ⁴	bebouwing in midden en zuiden plangebied, erf
Bonnekaart uit 1896, 1903, 1911, 1924 en 1934 ⁵	bebouwing in noorden en zuiden plangebied, erf
Topografische kaart uit 1957, 1974 en 1995 ⁶	situatie ongewijzigd
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁷	geen elementen

Op de strandwallen binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg is al vanaf het Midden-Neolithicum gewoond, getuige de verscheidene prehistorische vondsten uit onder andere de Vlaardingencultuur die zijn aangetroffen. Het beeld dat deze vondsten geven van de bewoning is fragmentarisch. Zo ontbreken duidelijke huisplattegronden. Een meer coherent beeld ontstaat pas voor de perioden vanaf de Late IJzertijd/Romeinse tijd. Door de Romeinen werd een burgerlijke stad gesticht: Forum Hadriani. Deze ligt ongeveer 2 km ten zuidwesten van het plangebied. In 47 n. Chr. werd door de Romeinen een verbinding tussen de mondingen van Maas en Rijn gegraven. Het gedeelte van de Vliet bij Voorburg betreft een rest van deze zogenoemde 'Corbulogracht'. Omstreeks 270 AD kwam als gevolg van politieke veranderingen een einde aan de bewoning. Tot in de 16^e eeuw moeten echter nog resten van de stenen bebouwing van de stad zichtbaar zijn geweest.⁸

Wanneer de kern van het huidige Voorburg ontstond, is niet exact onbekend. Al in 777 AD en 866 AD wordt in de bronnen melding gemaakt van 'Foreburg. Deze bewoning bevond zich echter vermoedelijk niet ter plaatse van het huidige centrum van Voorburg, maar in Voorburg-West.⁹

Vanwege de ligging van Voorburg in de bosrijke duinen en de nabijheid van Den Haag, waar vele rijke edelen en kooplui woonden, ontwikkelde het zich tot een plaats waar belangrijke en gegoede burgers hun buitenverblijf hadden. In de naast de duinen gelegen polders stonden verder een groot aantal boerderijen.¹⁰

In het plangebied is vermoedelijk vanaf de 17^e of 18^e eeuw bebouwing aanwezig geweest (zie afb. 3, 4 en 5). Het betreft vermoedelijk een erf met woonhuis. Op basis van gedetailleerde kaarten kan worden gesteld dat in de 19^e eeuw een bijgebouw in het midden van het plangebied is gebouwd en enkele decennia later weer is afgebroken (zie afb. 6 voor de situatie aan het begin van de 19^e eeuw). Vervolgens is in het noorden van het plangebied een bijgebouw opgetrokken. Sindsdien lijkt deze situatie niet te zijn veranderd. De huidige bebouwing dateert uit 1871.¹¹

³ Mededeling R. van Grinsven (Architectenburo J.J. van Vliet b.v.)

⁴ Bureau Militaire Verkenningen 1876.

⁵ Bureau Militaire Verkenningen 1896, 1903, 1911, 1924 en 1934.

⁶ Topografische dienst.

⁷ <http://www.kich.nl>

⁸ Blom 2011.

⁹ Jacobs 2011.

¹⁰ Blom 2011.

¹¹ Mededeling R. van Grinsven (Architectenburo J.J. van Vliet b.v.)

2.3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ¹²	oud duinzand op oud strandzand/veen op oud strandzand bedekt door oud duinzand of opgebracht zand
Geomorfologie ¹³	bebouwd, ten zuiden van Vliet vlakte van getijafzettingen (2M35)
Bodemkunde ¹⁴	bebouwd, ten zuiden van Vliet kalkarme leek-/woudeerdgronden (pMn56C, Gt III)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹⁵	geen elementen, hoogteligging ca. 0,5 m +NAP

Voorburg is gelegen in de kustzone van Zuid-Holland waar zich noordoost-zuidwest georiënteerde strandwallen uitstrekken. Deze zijn gevormd in de loop van het Holoceen, toen het tempo van de zeespiegelstijging steeds verder afnam en de aanvoer van zand naar de kust gelijke tred kon houden met de zeespiegelstijging.¹⁶ Vanaf 5000 jaar geleden resulteerde deze ontwikkeling in de opbouw van een rij van lage zandbanken voor de Hollandse kust, strandwallen genaamd, waardoor het achterland grotendeels werd afgeschermd van de zee.¹⁷ Door hun hoge en droge ligging waren ze aantrekkelijk voor bewoning.

In perioden waarin de opbouw van de strandwallen stagneerde, ontwikkelden zich lage vlakten, strandvlakten, tussen de strandwal en de zee. Tijdens perioden van verhoogde aanvoer van zand vormden zich nieuwe zandbanken op de overgang tussen de zee en de strandvlakte. Op deze manier bouwde de kust zich westwaarts uit en ontstond een afwisseling van hoger en lager gelegen zandstroken. De ouderdom van de individuele strandwallen neemt van oost naar west af, terwijl de hoogteligging in verband met de stijgende zeespiegel in die richting toeneemt. De opbouw van strandwallen ging gepaard met duinvorming. Wind zorgde ervoor dat op en in de luwte van de strandwallen vanaf het strand aangevoerd zand werd afgezet. Kenmerkend voor de afzettingen van deze zgn. Oude Duinen is het onregelmatig voorkomen van humeuze bodemhorizonten en dunne veenlagen.¹⁸

Door verzoeting van het milieu en een stagnerende waterafvoer in de achter en tussen de duinen gelegen lagere delen van het landschap ontstonden uitgestrekte moerassen waar sprake was van veenvorming.¹⁹ Dit veen wordt aangeduid als Hollandveen. Alleen via riviermondingen, zoals die van de Oude Rijn, kon de zee nog de kustvlakte binnendringen en handhaafde zich het zogenoemde Hollandse getijdenbekken, met talloze geulen en zandplaten.²⁰ In dit gebied werd in een zout en brak milieu hoofdzakelijk fijn zand en klei afgezet, behorende tot het Laagpakket van Walcheren.²¹

Omstreeks het begin van de jaartelling stagneerde de uitbouw van de kust en vanaf de Middeleeuwen was er sprake van erosie. Rond 1000 na Chr. traden er grootschalige verstuingen op. Deze duinen betreffen de huidige, reliëfrijke duinen (zgn. Jonge Duinen), die plaatselijk meer dan 30 m hoog zijn. Het zand is sterk kalkhoudend en bevat veel schelpgruis. Het ontstaan van deze duinen hield niet alleen verband met een klimaatsverandering en de versteiling van de kust met een daarmee samenhangende verdroging, maar ook met houtkap en overbegrazing door vee.

¹² Nederlands Instituut voor Toegepaste Wetenschappen TNO, 1998.

¹³ DLO Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst 1994.

¹⁴ Stichting voor Bodemkartering 1982.

¹⁵ <http://www.ahn.nl/viewer>

¹⁶ De Mulder et al. 2003.

¹⁷ Berendsen 2008.

¹⁸ De Mulder et al. 2003.

¹⁹ Berendsen 2008.

²⁰ De Mulder et al. 2003.

²¹ Berendsen 2008.

Het plangebied is volgens de geologische kaart gelegen op de overgang van een strandwal naar de strandvlakte. Op basis van beschrijvingen van milieuboringen die zijn gezet in het plangebied wordt aangenomen dat het plangebied nog op de strandwal ligt (zie bijlage 1, afb. 7). Er is namelijk tot 250 cm –mv matig fijn zand met schelpfragmentjes aangetroffen. In de bovenste maximaal 100 cm –mv zijn baksteen- en puinresten aangetroffen. In een boring die nabij het huidige woonhuis is gezet, is beton aangetroffen. Dit niveau is matig tot sterk humeus.²²

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	middelhoge tot hoge indicatieve archeologische waarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Leidschendam-Voorburg ²³	hoge verwachting voor de periode Neolithicum t/m Nieuwe tijd (Hollandveen op zand en rivierklei).
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	geen AMK-terrein 403050: aardewerk Late Middeleeuwen/Nieuwe tijd 426075: aardewerk Neolithicum/Nieuwe tijd, vuursteen, bot, steen
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	29280: booronderzoek, advies -> proefsleuven 30818: sleuven, advies -> behoud in situ

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 8.

De middelhoge tot hoge verwachting op de landelijke en gemeentelijke verwachtingskaart is gebaseerd op de ligging van het plangebied op de (flank van de) strandwal.

In het onderzoeksgebied zijn geen archeologische monumenten gelegen. Wel zijn twee waarnemingen gedaan die mogelijk duiden op de aanwezigheid van archeologische waarden. Zo is ongeveer 50 m ten oosten van het plangebied aardewerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen tijdens een archeologische begeleiding van het plaatsen van een afvalcontainer. Aangezien de vondsten werden gedaan in een opgebracht zandpakket, geven deze vondsten geen aanleiding om de aanwezigheid van een vindplaats te vermoeden.²⁴

Aan de zuidzijde van de Vliet, ruim 300 m ten zuiden van het plangebied is een booronderzoek uitgevoerd, waarna een proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd. Op deze locatie zijn resten uit het Neolithicum aangetroffen, naast materiaal uit de Nieuwe tijd dat in de bouwvoor is aangetroffen. De prehistorische sporen zijn gevonden op een duin, waar even de bewoning even na 4000 v. Chr. is begonnen. Op basis van het begin van de veenvorming wordt aangenomen dat vanaf 3000 v. Chr. bewoning niet langer mogelijk was. Waarschijnlijk is het duin rond 3300 v. Chr. reeds verlaten.²⁵

2.3.5 Gespecificeerde verwachting

In het plangebied kunnen archeologische waarden uit perioden vanaf het Neolithicum aanwezig zijn in de top van de strandwal en mogelijk bovenliggende oude duinafzettingen. Uit de Nieuwe tijd worden op basis van oude kaarten specifiek bewoningssporen zoals funderingen, kuilen en beer- en waterputten verwacht. Als gevolg van verschillende fases van verstuing kunnen verschillende archeologische niveaus aanwezig zijn. Tijdens het milieukundig booronderzoek zijn tot 250 cm -mv echter geen humeuze niveaus aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van (overstoven) bodems.

²² Boganen 2011,

²³ Onbekend 2008.

²⁴ Waarneming 403050.

²⁵ Waarneming 426075, onderzoeksmeldingen 29280 en 30818.

De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit voor de prehistorische perioden vooral uit vuursteen- en aardewerkstroomingen, maar ook akkerlagen en paalgaten kunnen worden aangetroffen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zijn vermoedelijk door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht geconserveerd.²⁶ De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Vermoedelijk is de bodem verstoord bij de bouw van het huidige woonhuis en bijgebouwen. Het milieukundig bodemonderzoek heeft aangetoond dat tot 100 cm –mv (sub)recente bijmengsels als puin- en baksteenfragmenten aanwezig zijn, die gerelateerd kunnen worden aan de bebouwing die vanaf de 17^e of 18^e eeuw in het plangebied heeft gestaan. Een fragment beton dat nabij de huidige bebouwing is aangetroffen toont aan, dat de bodem hier recent is geroerd. Ook een asbestkuil nabij het woonhuis toont aan dat recente graafactiviteiten hebben plaatsgevonden. Op basis van deze gegevens wordt aangenomen dat de bodem ter plaatse van de huidige bebouwing is verstoord.

2.4 Conclusie

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*

Nee, er zijn vermoedelijk geen archeologische waarden in het plangebied aanwezig. In de top van de strandwal en mogelijk bovenliggende oude duinafzettingen werden archeologische waarden uit perioden vanaf het Neolithicum verwacht. Milieukundig booronderzoek heeft echter geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van (overstoven) bodemniveaus tot 250 cm –mv, de diepte waarop de vloer van de kelder zal worden aangelegd. In de bovenste 100 cm van de bodem zijn (sub)recente bijmengsels aangetroffen. Een fragment beton en een asbestkuil nabij de huidige bebouwing tonen aan, dat de bodem hier recentelijk is vergraven.

Er wordt geen vervolgonderzoek aanbevolen.

3 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, indien het nieuwe woonhuis ter plaatse van het huidige wordt gesitueerd. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

²⁶ Kars & Smit 2003.

Literatuur

- Blom, J.M.**, 2011: Diverse locaties van vuilniscontainers in de gemeente Leidschendam-Voorburg, ADC-rapport 2848, Amersfoort (concept).
- Bogansen, J.**, 2011: *Oosteinde 63 te Voorburg*, Sliedrecht.
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1876, 1896, 1903, 1911, 1924 en 1934: 's Gravenhage, *blad 440*, 1:25.000.
- DLO Staring Centrum/Rijks Geologische Dienst**, 1994: *Geomorfologische Kaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 30 's Gravenhage*, Wageningen/Haarlem.
- Jacobs, E.**, 2011: *Begeleiding milieukundig booronderzoek 'Afvalcontainers', gemeente Leidschendam-Voorburg*, STAR-rapport 268, Amsterdam.
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO**, 1998: *Vereenvoudigde Geologische Kaart van Den Haag en omgeving, schaal 1:50.000*, Haarlem.
- Onbekend**, 2008: *Het Bodemarchief ontrafeld, Nota archeologie Duin- Horst en Weidegebied*.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1982: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 30 's Gravenhage*, Wageningen.

Geraadpleegd kaartmateriaal

- F. Balthasar, 1615: Kaart van Rijnland
M. Bolstra, 1746: Kaart van Rijnland

Geraadpleegde websites

- <http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>

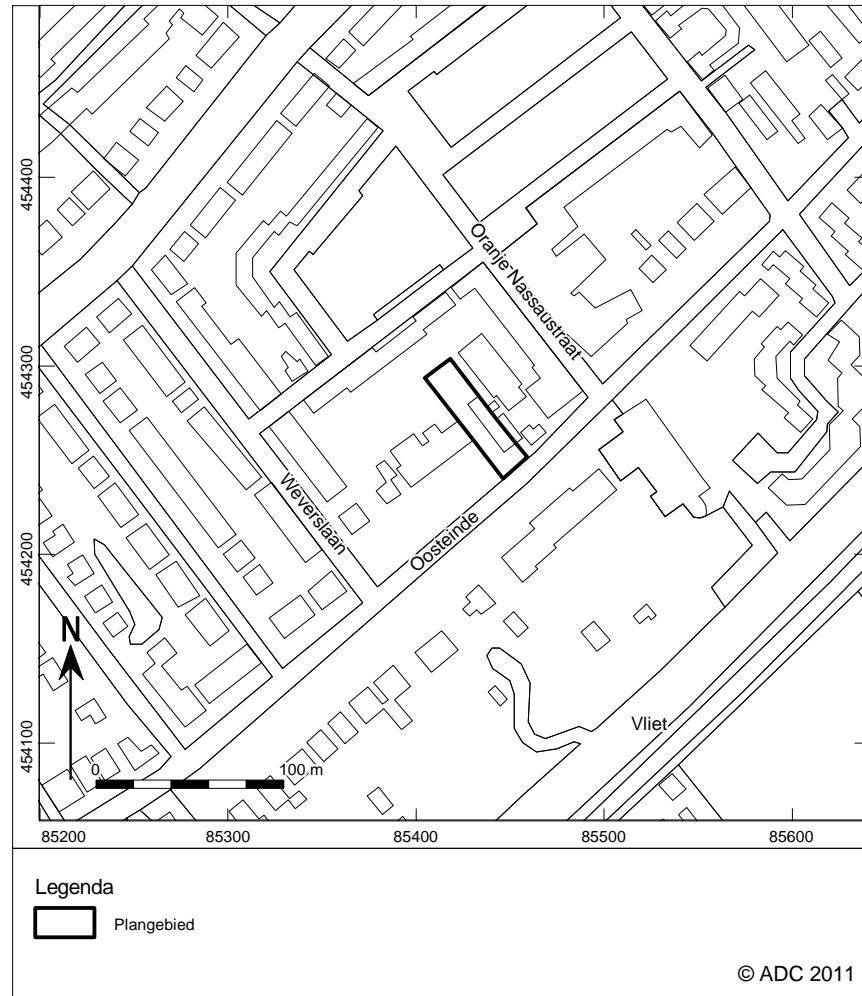
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Locatie van het plangebied op de kaart van het Rijnland uit 1615
Afb. 4 Locatie van het plangebied op de kaart van Kruikius uit 1712
Afb. 5 Locatie van het plangebied op de kaart van het Rijnland uit 1746
Afb. 6 Locatie van het plangebied op de minuutplan uit 1811-1832
Afb. 7 Locatie van de milieuboringen
Afb. 8 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

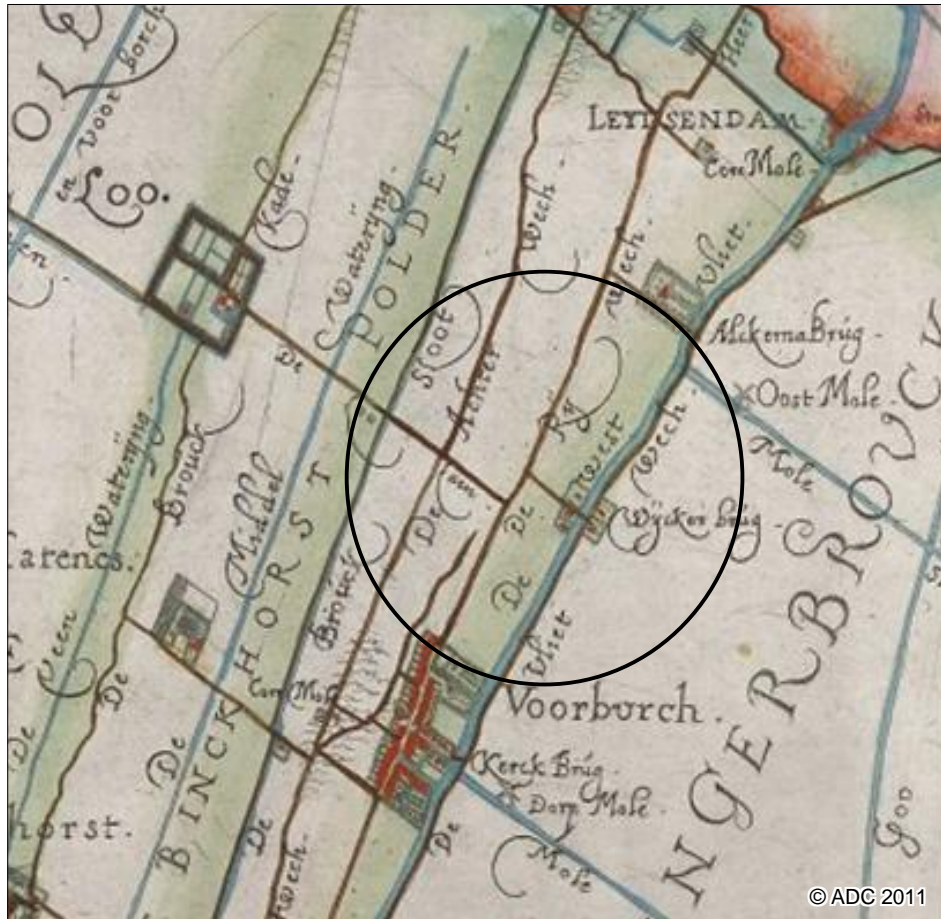
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de kaart van het Rijnland uit 1615

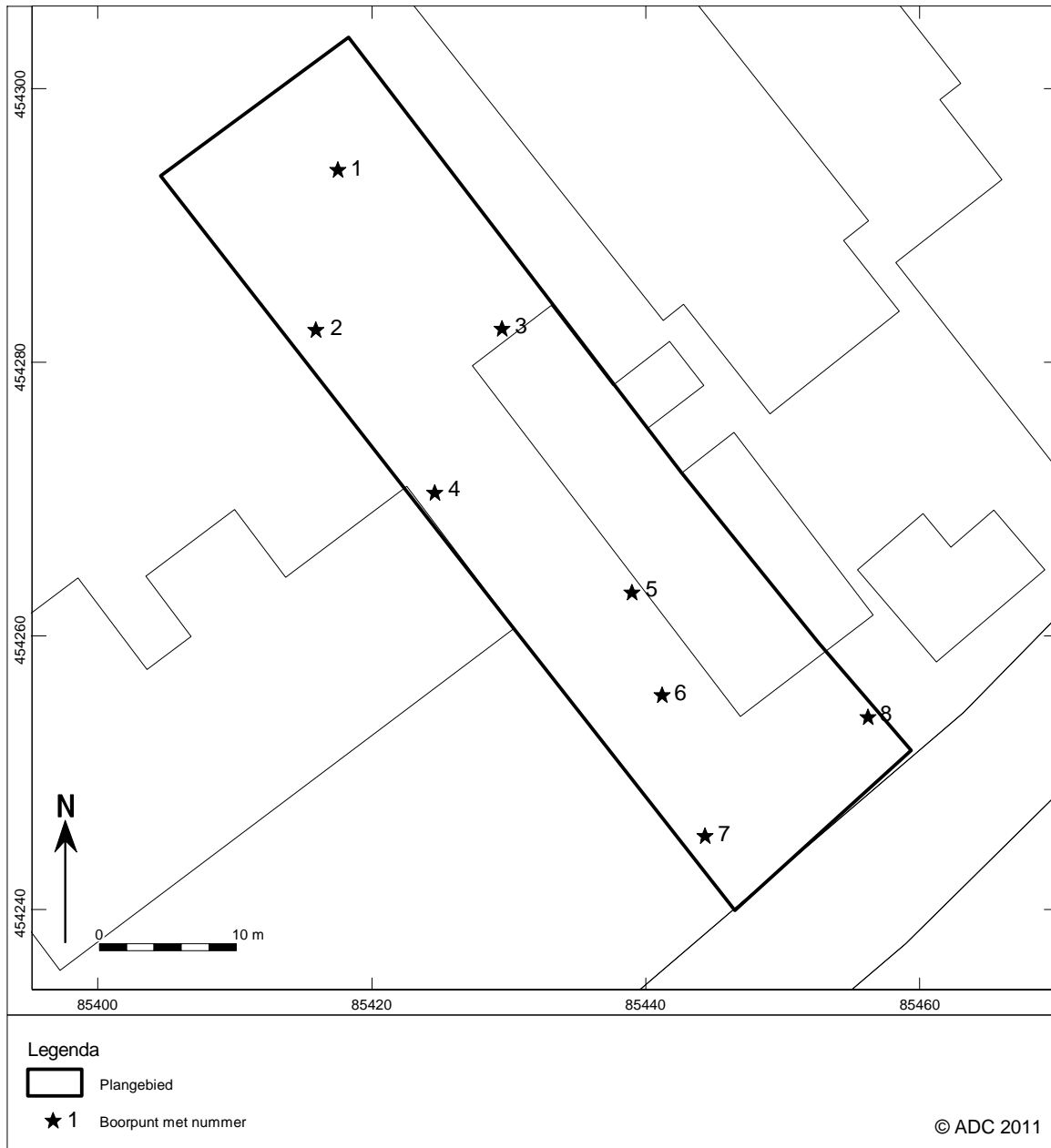
Afb. 4 Locatie van het plangebied op de kaart van Kruikuis uit 1712

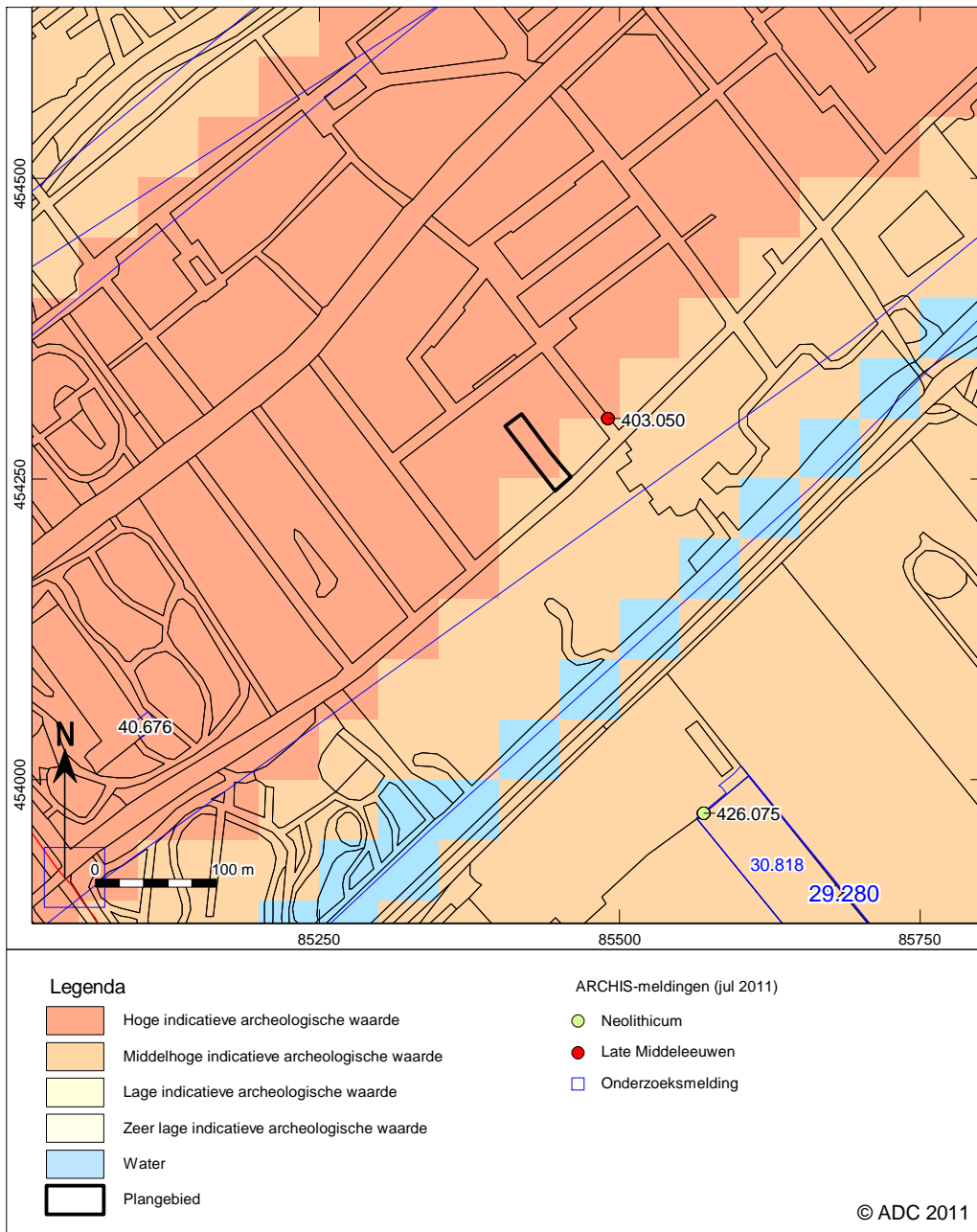
Afb. 5 Locatie van het plangebied op de kaart van het Rijnland uit 1746

Afb. 6 Locatie van het plangebied op de minuutplan uit 1811-1832

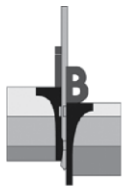
Afb. 7 Locatie van de milieuboringen

Afb. 8 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

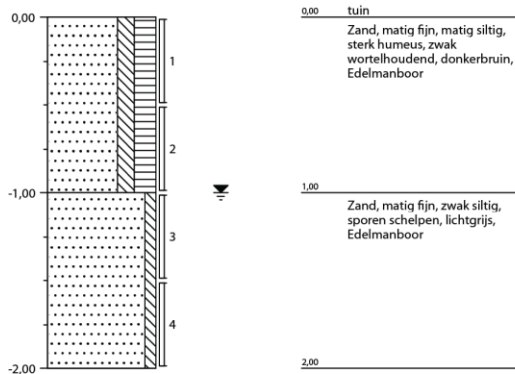

Bijlage 1 Boorgegevens milieuonderzoek

Opdacht: 13P000218
Project: Oosteinde 63
Plaats: Voorburg

Boring: B01
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: 100 cm - maaiveld

Boring: B02
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

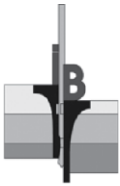

Boring: B03
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

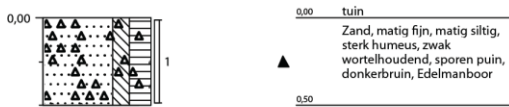
Boring: B04
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

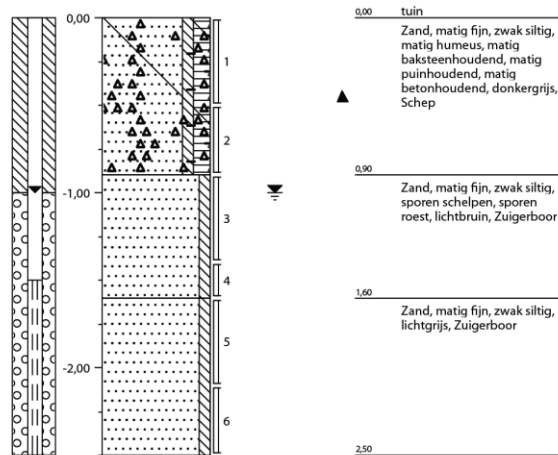

Opdacht: 13P000218
Project: Oosteinde 63
Plaats: Voorburg

Boring: B05
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

Boring: B06
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: 100 cm - maaiveld

Boring: B07
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

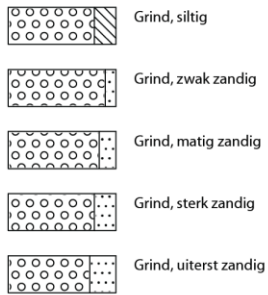
Boring: B08
Uitvoering op: 12-05-2011
Uitvoering door: K. van Vugt
Grondwaterstand: cm - maaiveld

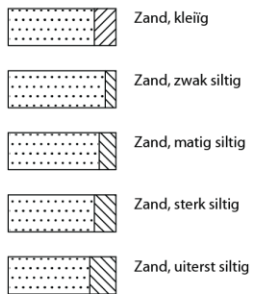

Legenda (conform NEN 5104)

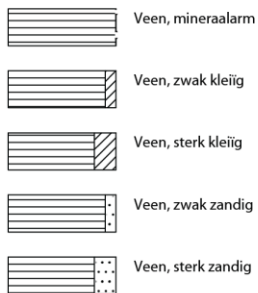
grind

zand

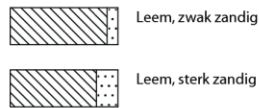
veen

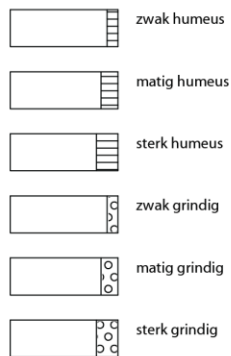
klei

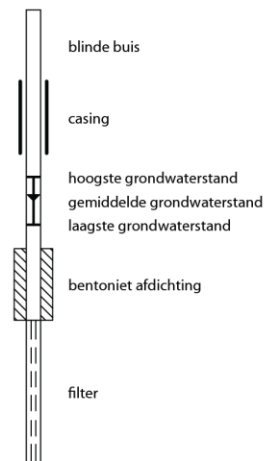
leem

overige toevoegingen

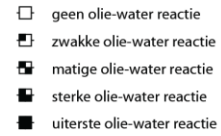
peilbuis

geur

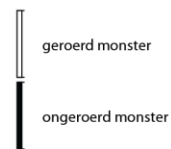
olie

p.i.d.-waarde

monsters

overig

